

Ser poesia

Text > ASSUM GUARDIOLA

El que se'ns fa evident, després de llegir *Pensaments blaus*, és que si alguna cosa ens transmet la veu poètica és que viure és una celebració poètica. Els versos brollen com una deu d'aigua: en aquest recull hi ha moltíssims poemes i moltes varietats formals. És el tercer poemari de l'autora i és editat per Girasol Edicions, de Figueres. M'agradaria destacar —perquè també ens acompanya en la lectura— la cura en l'edició: el paper que allotja els poemes és setinat, el dibuix de Sònia Estévez de la portada il·lustra i sintetitza molt bé l'essència del poemari i el pròleg de Núria Esponellà ens obre a les possibilitats interpretatives de lectura.

Montserrat Cufí parteix de dos símbols clars que vehiculen tota l'amalgama formal i temàtica dels poemes aplegats: els pensaments, aquestes flors que comencen a florir a la tardor i perduren vives durant l'hivern, un esclat de vida enmig del decaïment de la natura, i el color blau, que ens remet al cel, al mar i a tot allò que la persona que llegeix hi pugui evocar des de la seva visió única. Llegir, al cap i a la fi, és un intercanvi entre dos mons que convergeixen: el de qui escriu i el de qui llegeix. D'aquesta manera es conformen les cinc parts i els eixos temàtics del poemari: la primera

part, la «Sèrie Alba», representa aquell moment primigeni on tot és possible; la segona part es divideix en dues: els «Pensaments blaus de la creació» i els «Pensaments blaus de la consciència»; la tercera part suposa el cos central del llibre, els «Pensaments blaus corpus»; la quarta part, els «Pensaments blaus de poesia visual d'exili» (aquí cada poema té la tipografia que s'adiu amb el moment històric que representa), i la cinquena part és dedicada als «Pensaments blaus de la mort». El poemari va d'exilis i va de dols, d'esperances i de renaixements, de la poesia que vibra en cadascuna de les nostres experiències.

Els títols dels poemes, sovint, ens donen la clau interpretativa del que l'autora hi recrea. Així, el primer poema del recull, aquest «Primer pensament»: «No et daré | pa amb mel, | no te'l daré | fins que mereixis | el meu amor, | el meu respecte. | Mentrestant viu | amb el que tens: | pobresa». O aquest poema bellíssim, de només una línia, titulat «Cúpula»: «Pa, vi i sucre. I una llesca d'aquest cel histriònic de l'Empordà; xuclamel». I aquest «Ciutat del cel»: «Que la vida et sigui plena | allà a on baixis del camí. | Que la llum el que ja era | capti la immensitat d'ahir. | Que el record dansi per la nostra carena deixondint | la tristesa

CUFÍ ADROHER, Montserrat.
Pensaments blaus. Figueres:
Girasol Edicions, 2020. 154 p.

afanyosa d'una | aurora que tot ho esbatana».

I és que la vida s'esbatana en aquest poemari. Escriure poesia o ser poesia, per com ens mirem la vida. Som vivències. Som terra. Som història.

Montoriol, com un huracà

Text > JOSEP PUJOL I COLL

La passada temporada 2019-2020, al Teatre Nacional de Catalunya havia començat l'Epicentre Pioneres, que pretenia recuperar l'obra dramàtica de moltes autores, infrarepresentades tant als escenaris com a les històries del teatre català d'abans de la Guerra Civil. Recuperada enguany la iniciativa, en paral·lel al seu retorn a l'escena s'ha editat l'obra teatral de dotze escriptores, entre les quals les gironines Víctor Català, Llucietà Canyà i Carme Montoriol. Se n'han editat quatre volums: *Pioneres modernes*, una antologia d'aquestes dotze dramaturgues, així com el teatre reunit

de Víctor Català, Rosa Maria Arquimbau i Carme Montoriol.

Tot i haver nascut i viscut a Barcelona, Carme Montoriol (1892-1966) sempre es va sentir empordanesa pels vincles figuerencs de la seva família. Poliglota, concertista de piano, deixeble de Pompeu Fabra, va estar a la primera línia de la intel·lectualitat catalana dels anys vint i trenta. Al fons personal, llegat a la biblioteca pública de Figueres, s'hi detecta una activitat incansable, traduint els sonets de Shakespeare, impartint conferències arreu, acompanyant al piano Aurora Bertrana, implicant-se en

l'activitat política republicana i feminista, i alhora articulant la seva pròpia obra literària, tant en poesia com en ficció. I en teatre.

El seu teatre complet engloba cinc obres, des de *L'abisme* (1930) fins a *Tempesta esvaïda* (1936), opereta amb música de Joaquim Serra, estrenada en plena Guerra Civil. En sis anys va fer-se tot un lloc en l'escena barcelonina, plantejant conflictes complexos centrats en el caràcter subversiu del desig femení, tal com afirma a l'interessant pròleg Marta Marín-Dòmine, i que lliga amb el coneixement i l'admiració que Montoriol

La Bíblia càtara de Rodes

Text > ELARA PI

A ny 1211. *Anno Domini*. Un jove de la Vaur (Occitània) és enviat pels seus pares al monestir de Sant Pere de Rodes perquè hi professi els vots i assoleixi la dignitat de monjo benedictí, sense ser conscients que l'exèrcit del papa Innocenci III, capitanejat per Simó de Montfort, està a punt de presentar setge contra l'heretgia càtara al seu poble. Des del primer capítol, tota la novel·la se succeeix a un ritme trepidant: el protagonista fa coneixença amb el fraire Marcus Valls i ambdós topen amb l'infortuni de veure's implicats directament en l'emasculació de Rafael de Foix, home de confiança del comte i senyor del castell de Verdera. Més tard, en el que sembla una còmica coincidència amb dos frares abandonats als plaers terrenals, el jove descobreix que en realitat té al davant dos llegats papals en missió de requisar la Bíblia càtara de Rodes que roman amagada al monestir. Caldrà que l'objecte herètic sigui dut a Roma i, posteriorment, destruït. És gràcies a la cobejada Bíblia que els lectors coneixerem l'entrançable fra Goof, bibliotecari, que oculta l'autèntic tresor miniat a la cripta de l'església del monestir i en cedeix una còpia perquè les sospites de dissidència no caiguin sobre la comunitat. Igualment, seran els monjos els qui facin partícip el noi de l'exis-

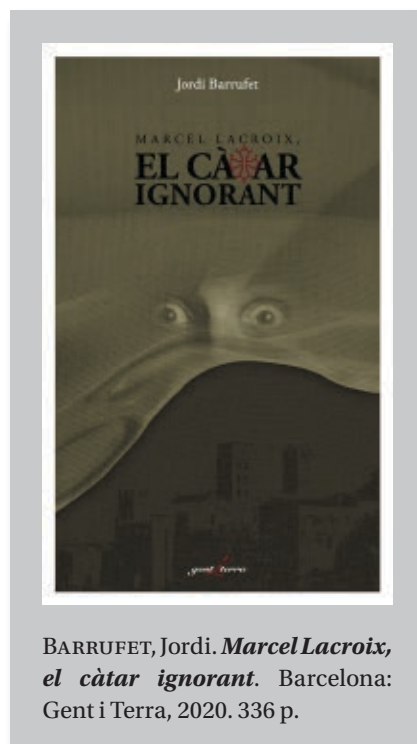
tència dels principis que regeixen els «bons homes», sense que li costi gaire lligar caps i reconèixer els preceptes que obeïen i practicaven els seus pares quan ell només era un infant.

Aliè a la seva voluntat, el novici és embarcat cap a Roma amb la missió d'entregar el fals manuscrit, però des de la cort pontifícia li arriba la notícia de la imminent destrucció del seu poble i, sense perdre temps, retorna a la Vaur en un periple no exempt de perills i persecucions. *In extremis*, arriba a temps d'acomodar-se de la seva família, poques hores abans de ser executada per Rafael de Foix, juntament amb la resta de «bons homes» que s'havien refugiat al castell de Plô. Sota els efectes de la desolació i greument ferit, el jove fuig a Bruges en companyia del retrobat Marcus Valls, que el guia cap a una comunitat de beguines (expertes remeieres i coneixedores de les propietats de les herbes medicinals), que també despertaran la desconfiança del poder pontifici. En aquest darrer enfrontament amb les forces de l'orde eclesiàstic, el novici retorna al monestir amb la voluntat de trobar i protegir l'autèntica Bíblia de Rodes. Vint-i-set anys després, el protagonista, vell i preparat per abandonar aquest món, escriu el relat i ens revela el final del llibre que teniu a les mans. Els llibres,

tenia per Ibsen. A partir d'un triangle amorós que enfronta una mare contra la seva filla, *L'abisme* acaba justificant el dret a les segones oportunitats, encara que sigui a costa de trencar la pau familiar. La valentia de la protagonista contrasta amb la pròpia opinió de l'escriptora, ja que en una de les conferències, aplegades al final del recull, es mostrava ferma partidària de la coeducació, però no tant del divorci. A *L'huracà*, les lectures freudianes de Montoriol li permeten aprofundir en el complex d'Èdip a través d'una relació malaltissa entre mare i fill. Al costat d'aquests dos drames innovadors, que la van col·locar a l'avantguarda teatral, *Avarícia* és

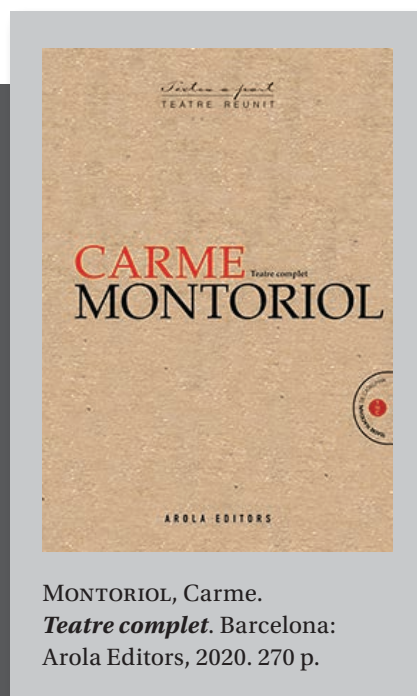
argumentalment més planera i els seus personatges, menys sorprenents. Completa el recull *El castell de la serp*, una obra infantil amb caràcter de rondalla, i cinc conferències que posicionen l'escriptora en el seu temps.

Si *Tempesta esvaïda* es va recuperar el 2016 amb una digna reestrena i la publicació de l'enregistrament, dins l'Epicentre Pioneres el juny passat vam tenir l'ocasió de retrobar-nos amb *L'huracà* al Teatre Nacional. Quan es va estrenar el 1935 es va considerar el millor text teatral de la temporada. Encara avui és un vendaval inaudit, que certifica la vàlua d'una autora sense necessitat de cap quota de gènere.

BARRUFET, Jordi. **Marcel Lacroix, el càtar ignorant**. Barcelona: Gent i Terra, 2020. 336 p.

però, sovint tenen vida pròpia i estan irremediablement lligats als avatars de la història; en el context de la Guerra dels Nou Anys, el 1693, la Bíblia fou descoberta per l'exèrcit francès i requisada com a botí de campanya. Avui, custodiada des de la Biblioteca Nacional de França, espera pacientment poder retornar a casa.

MONTORIOL, Carme. **Teatre complet**. Barcelona: Arola Editors, 2020. 270 p.